

DIMINUAREA FENOMENULUI SĂRĂCIEI ÎN CANADA

DIDONA PAPUC

Consacrat în mod special problemelor economice și sociale ale societății canadiene, ediția de vară a revistei *Social Policy*¹ ilustrează comparativ, prin indicatorii sociali calculați, o situație de un confort social sporit în Canada, față de vecina sa sudică America de Nord.

Dacă din punct de vedere al bunăstării sociale, multe din națiunile vest-europene surclasează atât Statele Unite cât și Canada la anumiți indicatori sociali specifici, de această dată, menținând comparația numai la nivelul ultimelor două state, vom avea următoarea imagine:

- 20,4% din copiii americani trăiesc în sărăcie, față de numai 9,3% din cei canadieni;

- 10,9% din vârstnici trăiesc în sărăcie, față de 2,2% în Canada;

- în timp ce SUA alocă 12,4% din PNB (2.566\$/loc) în domeniul sănătății - cheltuind mai mult decât oricare alt stat din lume - nereușind însă să asigure asistența medicală tuturor cetățenilor săi, Canada, alocă în același scop 9% din PNB și asistență medicală universală;

- mortalitatea infantilă este în SUA de 10‰ din născuți vi, fiind una dintre cele mai ridicate dintre cele 19 țări industriale dezvoltate, iar în Canada ea este de 7‰ din născuți vi;

- speranța de viață în Canada este de 77 ani (ocupând locul 7 în lume), față de 75,9 în SUA (locul 15);

- SUA nu beneficiază de o lege națională privind concediul de maternitate, în timp ce femeile canadiene primesc între 17-18 săptămâni de concediu de maternitate plătit;

- SUA este pe locul I în lume în topul criminalității cu 9,4 omucideri la 100.000 loc. față de Canada, locul III cu 5,5/100.000 loc;

- SUA cheltuiește 4,77% din PNB pentru învățământ;

Canada cheltuiește 6,53% din PNB în același scop;

- în cele 17 țări cuprinse în eșantionul de testare a cunoștințelor obligatorii la copii în vârstă de 14 ani, SUA a ocupat locul 15 înainte de Filipine și Hong Kong, Canada locul 4;

- muncitorul american primește 10,8 zile concediu plătit/an, locul 19 în rândul țărilor industrializate, iar Canada ocupă penultimul loc cu 14,7 zile în același clasament;

---

¹ *Social Policy*, vol. 23, nr. 1, summer, 1992.

- în SUA procentul de electori prezenți la vot în 1988 era de 53% (în medie), față de 72% din potențialii alegători canadieni²;

- în Canada prin programele sociale, se rezolvă problemele uneia din două familii sărace, în timp ce în SUA, numai 1 din cele 5 familii este salvată.

Dincolo de datele de mai sus, vom prezenta în continuare articolul Mariei Hanaratty³, prof. la Cornell University, referitor la problematica sărăciei și modalitățile de combatere a acesteia în societatea canadiană.

Amintind că în timp ce fenomenul sărăciei s-a amplificat în SUA între anii 1979 și 1986, crescând cu 3 procente, în Canada rata sărăciei s-a diminuat simțitor.

Și să vedem acum de ce Sistemul de Bunăstare Socială din Canada funcționează mai eficient decât omologul său american?

Unul dintre motive este preocuparea permanentă a canadienilor pentru programele de protecție socială, în acest sens, există cinci programe majore de asistență socială pentru familii și pentru muncitorii din Canada excluzându-le pe cele pentru vârstnici.

Ajutorul de șomaj: Guvernul federal oferă asistență muncitorilor care și-au pierdut involuntar locurile de muncă. Un studiu aprofundat efectuat în 1986, arată că în Canada ajutorul de șomaj se ridică până la 60% din ultimul venit, plafonul maxim de 396\$/săptămână fiind acordat pentru o perioadă de maximum 50 săptămâni. În SUA acest ajutor se acordă în general pentru numai 26 săptămâni, ridicându-se în același interval la 64% din ultimul venit (în medie 184\$/săptămână).

Alocația pentru copii: Guvernul federal acordă ajutor bănesc tuturor femeilor cu copii, acesta se ridică în medie la suma de 379\$/copil (1986).

Credite pentru copii: Tuturor familiilor cu copii li se rambursează funcție de venit, taxele de impozit după cum urmează: 459\$/copil /an pentru gospodării cu venit sub 18.000\$, impozitul plătindu-se integral pentru familii ce depășesc un venit anual de 26.064\$.

Asistență socială: Asistența sub formă de ajutor bănesc direct este în medie de 266\$/lună pentru persoane singure și 627\$/lună pentru familie monoparentală cu 2 copii.

Asigurare medicală: În Canada, după cum s-a mai discutat, există un sistem universal de asigurare medicală care oferă acoperire financiară pentru cele mai multe din serviciile medicale și spitalicești. Programul este finanțat în cooperare de către guvernul federal și administrațiile locale (în special).

Există trei dimensiuni specifice ale programelor sociale canadiene care le deosebesc de cele americane și anume:

- canadienii acordă ajutor universal în domeniul serviciilor de sănătate, ajutor social de bătrânețe de tip pensie, sistem universal de alocație pentru copii.

---

² Apud A. L. Shapira, *We're Number One: Where America Stands and Falls - in the New World*, New York, Vintage, 1992; *The World Almanac 1992*, New York, 1993; R. A. Teixeira, *The Disappearing American Voter*, Washington D. C., Brookings Institution, 1992.

³ Maria J. Hanaratty, *Why Canada Has Less Poverty?*, în *Social Policy*, Summer, 1992.

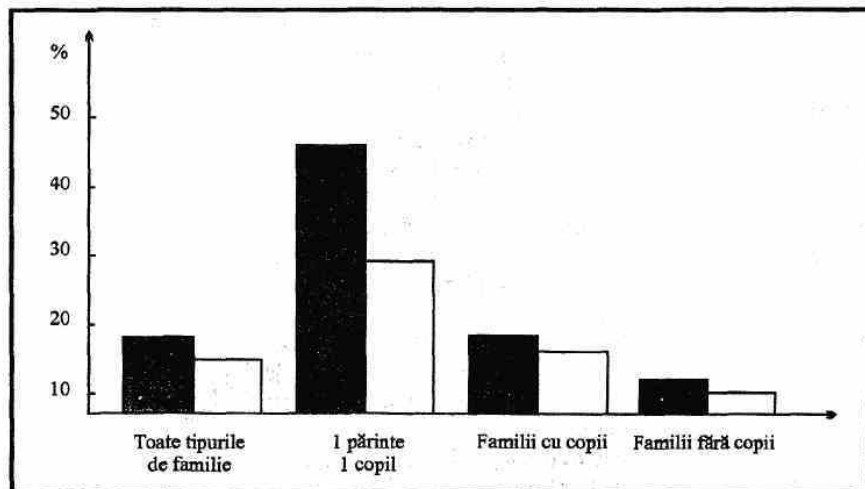
În SUA protecția socială se realizează în mod selectiv, ținându-se cont de nivelul veniturilor. Dacă tradiția protecției universaliste îndreptățește Canada să ridice problema unei politici anti-sărăcie nu același lucru se poate afirma în cazul SUA.

Dacă problemele de asistență socială canadiene sunt mult mai puțin exigente privind categoriile de persoane care satisfac condițiile de eligibilitate, în SUA, ele se stabilesc în urma unor teste și evaluări ale veniturilor personale, optând așadar între săracii *care „merită”* ajutor (familie monoparentală, bătrâni, nevăzători, handicapați) și săracii *care nu merită* acest ajutor.

Nu în ultimul rând, programele canadiene oferă ajutoare sociale mult mai substanțiale decât cele americane (800\$ pentru o familie constituită din părinte și copil în Canada și 380\$ în SUA, pentru aceeași familie monoparentală).

Comparând nivelurile de sărăcie între cele două țări se demonstrează eficiența diferențiată, a celor două sisteme sociale. Fig. 1 ilustrează că doar 7% din familiile canadiene trăiesc în sărăcie, față de 12% în SUA. Diferența este și mai dramatică la familiile monoparentale unde raportul este de 26% la 41% și dacă ne gândim că aceste cifre nu includ și asigurarea medicală, care este mult mai cuprinzătoare în Canada decât în SUA, atunci discrepanța se adâncește.

Rata sărăciei în SUA⁴ și Canada

Cauza pentru care fenomenul sărăciei este mai puțin răspândit în Canada nu rezidă în faptul că cei aflați în sărăcie câștigă mult mai mult decât în State, ratele de pro-transfer ale sărăciei sunt aproximativ similare (25% în SUA și 13% pentru Canada). Motivul esențial este însă faptul că sistemul de transfer canadian este mult mai generos. Comparat cu cel american, sistemul de protecție socială

⁴ Pentru nivelul sărăciei în SUA, capul familiei este între 18-60 ani.

canadian salvează de două ori mai multe persoane (46%), de sub nucleul de sărăcie, față de sistemul american (doar 21%), prin intermediul transferurilor de impozite. Din cercetările efectuate, de-a lungul anilor '80, când economia americană a cunoscut o creștere, rata sărăciei a crescut, prin urmare singura soluție valabilă rămâne tot transferul de impozite.

O altă îngrijorare în rândul adeptilor acestei soluții este că aceste tranferuri diminuează independența economică, slăbind în același timp motivația pentru muncă. Studiile statistice efectuate ulterior demonstrează însă că dimpotrivă plățile prin transfer nu influențează negativ motivația pentru muncă sau cel mult factori precum un loc de muncă mai bun, mărimea alocației și a asigurării medicale fără să influențeze eșantionul prelevat de persoane (femei) angajați cu copii.

În final revenim la întrebarea, cum este totuși posibil sistemul de protecție socială canadiană să fie mai eficient și mai generos decât cel american? Cu siguranță nu este vorba de o țară mai bogată, VN/cap de locuitor era în 1986 de 15.700\$, față de 17.500\$ în SUA. Chiar și scăzând cheltuielile militare, care sunt mai mari în cazul Americii, resursele Canadei apar mult mai scăzute.

Printre factorii demni de luat în considerare autoarea articolului menționează următorii:

- *universalitatea protecției sociale.* Deoarece programele canadiene oferă o protecție mult mai cuprinzătoare decât cele americane, se bucură de un suport politic mult mai substanțial din partea populației.

- *forța sindicatelor.* În ambele țări sindicatele au făcut presiuni pentru lărgirea sferei de acțiune a programelor sociale, problema este că sindicatele canadiene au un cuvânt mult mai greu de spus în scena politică națională, rata de sindicalizare a personalului muncitor fiind de două ori mai mare decât în America.

- *compoziția etnică.* În general conștiința națională a canadienilor este mult mai puternică decât a americanilor, aceștia din urmă fiind mult mai eterogeni din punct de vedere etnic, dau naștere la diverse divergențe cu privire la plata impozitelor, din partea celor care le plătesc, vis-a-vis de beneficiari care nu sunt percepuți a fi dintre conaționali.

- *structura administrativă.* Programele sociale canadiene sunt administrate cu foarte mult tact și înțelegere, adică un soi de discreție socială am putea spune. Aceasta le permite o distribuție eficientă în teritoriu, stimulând încrederea atât a plătitorilor cât și a beneficiarilor.

Este mai mult decât evident că în următorii ani, protecția socială va fi o problemă aprig disputată de către specialiștii americani. Ceea ce este de reținut este că iată, într-un context economic asemănător celui american programele de asistență socială se bucură de un larg suport, experiența canadiană fiind din acest punct de vedere demnă de toată atenția forurilor de decizie.